

Євген Мамчур
*Уманський державний
Педагогічний університет
Імені Павла Тичини
(м. Умань, Україна)*

ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ ЯК ВАЖЛИВИЙ КОМПОНЕНТ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Суттєвою рисою сучасної дійсності є постійні зміни, перетворення нашого сьогодення. Ці перетворення стосуються широкого впровадження в наше життя новітніх технологій, що ставить перед людством все нові завдання і проблеми. На тлі цих змін відбувається і переоцінка ціннісної парадигми людського існування, традиційна ціннісна система деякими верствами суспільства зазнає перегляду – перевагу матеріального на духовним. Така ситуація не може не викликати занепокоєння, оскільки цінності та ціннісні орієнтації є тією ланкою, що забезпечують стійкість як особистості зокрема, так і суспільства в цілому. Тому на часі, коли суспільство апелює до вселюдських цінностей, важливим завданням перед сучасною освітою постає проблема формування ціннісних орієнтацій конкретної людини – учня, студента, майбутнього вчителя.

Проблему ціннісних орієнтацій особистості порушено як у роботах зарубіжних дослідників (М. Вебер, А. Маслоу, Т. Парсонс, М. Рокіч, Е. Фромм та ін.), так і українських (М. Боришевський, П. Ігнатенко, Т. Кириленко, В. Клименко, С. Максименко та ін.). Учені І. Бех, Т. Бутківська, Н. Логвінова, Л. Ломако, О. Светличний, І. Соколова, О. Сухомлинська та інші досліджують особливості становлення ціннісних орієнтацій у майбутніх педагогів.

Однак важливе питання у професійній підготовці майбутнього вчителя XXI століття вимагає перегляду існуючих підходів у формуванні ціннісних орієнтацій учителів окремих спеціальностей. В умовах реалій сучасної системи освіти, зорієнтованої на європейський простір, виняткової значущості набуває професійне зростання майбутнього вчителя іноземної

мови, який стає носієм і пропагандистом соціокультурних цінностей. Соціально-гуманітарні дисципліни мають важливий вплив на формування ціннісних орієнтацій студентів, їх професійних і особистісних якостей як майбутніх фахівців. Тому нині постає необхідність сформувати ціннісні орієнтації майбутнього вчителя іноземної мови у процесі вивчення дисциплін соціально-гуманітарного циклу.

Цінності виступають основою формування й розвитку ціннісних орієнтацій людини, мотивують діяльність і поведінку, оскільки визначення й утвердження людини в світі й прагнення до визначеної мети теж обов'язково співвідносяться з цінностями, які належать до внутрішньої характеристики і структури особи. Оцінне відношення людини до світу вивчає наука аксіологія (з грецького "axios" «цінність»).

Поняття «аксіологія» було запропоновано французьким філософом П. Лапі (1902), яке позначило галузь філософії, що досліджує ціннісну проблематику. Важливі методологічні позиції, засновані на вивченні цінностей ученими різних філософських шкіл, дозволяють вибудувати основи сучасної аксіологічної освіти: цінності мають велику силу та сприяють створенню нового світу культури (Л. Лотце); питання про призначення людини і сенс її життя можуть бути вирішені у світлі визначених цінностей (В. Віндельбанд); цінність ж універсальною системно- і смислоутворювальною філософською категорією (Г. Реккерт); «емоційність» - центральне методологічне поняття аксіологічної системи (М. Шелер); пізнання цінностей – це акт переваг, у процесі якого встановлюються «ранги» цінностей (М. Шелер); теорія цінностей допоможе людині пізнати себе, свої найбільш значущі цілі, прагнення (Р. Перрі); цінність є цінністю, доки вона визначається і є значущою (М. Хайдеггер). Цінності на думку Т. Папрсона, є вищими принципами, і, виокремивши поняття «ціннісна орієнтація», визначає його як найважливіший компонент внутрішнього світу особистості.

Отже, цінність – це багатоаспектне явище, зумовлене соціальними обставинами, які мають чітко визначений культурних зміст, що визначає позитивну або негативну оцінку світу в широкому значенні. Цінність – об'єктивна категорія, а ціннісна орієнтація – суб'єктивна.

На думку Г. Рогової, «перехід» цінностей у ціннісні орієнтації є свідченням об'єктивації особистості» [2, с. 57]. В «Українському педагогічному словнику» за редакцією С. Гончаренка подано дефініцію поняття «ціннісні орієнтації», яке визначається як «вибіркова, відносно

стійка система спрямованості інтересів і потреб особистості, зорієнтованої на певний аспект соціальних цінностей, які формуються в процесі соціального розвитку індивіда, його участі в трудовому житті, виховання людини можна розглядати як керування становлення або зміною її ціннісних орієнтацій» [1, с. 357]. Таким чином, ціннісна орієнтація є ядром мотиваційно-ціннісної сфери особистості, що характеризується єдністю процесів саморегуляції й усвідомленого саморозвитку.

Для педагогічної аксіології ціннісні орієнтації є однією з важливих характеристик особистості, а їх розвиток – одним із завдань професійної підготовки майбутнього вчителя у вищому навчальному закладі. За таких умов аксіологічний підхід розглядається в контексті задоволення професійних потреб майбутнього вчителя, усвідомлення ним загальнолюдських ідеалів і педагогічних цінностей [3].

Отже, ціннісні орієнтації є однією з важливих характеристик особистості, а їх розвиток – одним із завдань професійної підготовки майбутнього вчителя у вищому навчальному закладі. За таких умов формування ціннісних орієнтацій майбутнього вчителя іноземної мови варто розглядати в контексті задоволення професійних потреб, усвідомлення ним загальнолюдських ідеалів і цінностей педагогічної діяльності, формування в нього аксіологічної культури, природа якої лежить у площині набутих людиною знань, умінь, навичок та досвіду (життєвого і професійного). Таким чином, ціннісні орієнтації утворюють основу професійної підготовки педагога й визначають архітектуру аксіологічної тканини освітнього простору.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гончаренко С.У. *Український педагогічний словник* / С.У. Гончаренко. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
2. Рогова Г.О. *Аксіологічний аспект гуманітарної парадигми освіти* / Г.О.Рогова // *Грані* – №4 (72) – липень – серпень – 2010 – С. 56-59.
3. Соколова І.В. *Професійна підготовка майбутнього вчителя-філолога за двома спеціальностями : [монографія]* / І.В. Соколова ; за ред.. С.О. Сисоєвої ; МОН України ; АПН України, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. – Маріуполь; Дніпропетровськ : АРТ-ПРЕС, 2008. – 400 с.